

Warszawa, 08-05-2024 r.

**BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH**

**Zespół Prawa Administracyjnego
i Gospodarczego**

V.7224.84.2024.JF

**Narodowe Centrum Monitorowania
Antypolonizmu**

ncmapl@proton.me

Szanowni Państwo,

w nawiązaniu do korespondencji, skierowanej do Rzecznika Praw Obywatelskich, poruszającej problem ograniczeń dotyczących dokonywania transakcji gotówkowych, co w Państwa odczuciu stanowi dyskryminację obywateli nieposiadających możliwości dokonywania płatności przy użyciu elektronicznych instrumentów płatniczych, działając z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich, na podstawie art. 11 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2023 r. poz. 1058), uprzejmie proszę o przyjęcie poniższych wyjaśnień.

Na wstępie pragnę zauważyć, że zgodnie z art. 31 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim (t. j. Dz. U. z 2022 r. poz.2025) - znakami pieniężnymi Rzeczypospolitej Polskiej są banknoty i monety. Natomiast według art. 32 znaki pieniężne emitowane przez NBP są prawnymi środkami płatniczymi na obszarze RP.

Natomiast w myśl art. 59ea. ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych (t. j. Dz.U. z 2024 r. poz. 30) - Akceptant (odbiorca inny niż konsument) nie może uzależniać zawarcia z konsumentem umowy o świadczenie usługi lub umowy sprzedaży towaru od dokonania zapłaty w formie bezgotówkowej ani odmówić

przyjęcia zapłaty od konsumenta znakami pieniężnymi emitowanymi przez NBP. Można więc uznać, że w omawianym przepisie chodzi o zakazanie takiej organizacji systemu sprzedaży towarów lub kontraktowania usług, w ramach którego faktycznie uniemożliwia się dokonywanie zapłaty gotówką (znakami pieniężnymi emitowanymi przez NBP).

W tej sytuacji, odnosząc się do Państwa przykładów wskazujących na ograniczenia dokonywania płatności gotówką, uprzejmie informuję, że z treści rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 21 marca 2016 r. w sprawie sposobu uiszczania opłat sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2023 r. poz. 923) wynika, że opłaty sądowe w sprawach cywilnych uiszczą się w formie:

- 1) bezgotówkowej;
- 2) wpłaty gotówkowej;
- 3) znaków opłaty sądowej.

Uiszczenie opłaty sądowej w formie wpłaty gotówkowej odbywa się w kasie sądu właściwego dla podjęcia czynności procesowej, z którą wiąże się uiszczenie opłaty sądowej, lub sądu, za którego pośrednictwem, zgodnie z obowiązującymi przepisami, wnosi się pismo podlegające opłacie sądowej (§ 3a rozporządzenia).

Natomiast § 3a rozporządzenia stanowi, że ilekroć niniejsze rozporządzenie przewiduje możliwość uiszczenia opłaty sądowej w kasie sądu, należy przez to rozumieć także punkt kasowy prowadzony przez podmiot zewnętrzny na podstawie umowy zawartej z sądem, znajdujący się w sądzie właściwym dla podjęcia czynności procesowej, z którą wiąże się uiszczenie opłaty sądowej, lub w sądzie, za którego pośrednictwem, zgodnie z obowiązującymi przepisami, wnosi się pismo podlegające opłacie sądowej.

Jeżeli zaś chodzi o zakup biletów transportu miejskiego, to wskazać należy, że unormowanie tej kwestii należy do kompetencji gminy, czy też spółki komunalnej. Niemniej problem ten jest Rzecznikowi znany i po otrzymaniu sygnału o utrudnieniach związanych z płatnościami gotówkowymi oraz preferowaniem przez poszczególne spółki komunalne płatności bezgotówkowych podejmuje działania w ramach posiadanych uprawnień. Tytułem przykładu pragnę wskazać wystąpienie Rzecznika do Zarządu Transportu Miejskiego w Warszawie, czy też do burmistrza Ostródy, w których to przypadkach doszło do wykluczenia transportowego z powodu wprowadzenia

wyłącznie płatności bezgotówkowych. Rzecznik Praw Obywatelskich stoi bowiem na stanowisku, że gmina (czy też spółka komunalna) nie powinna w drodze regulacji wewnętrznych doprowadzić do faktycznego wyłączenia możliwości opłacenia przejazdu komunikacją miejską w formie gotówkowej, tj. za pomocą znaków pieniężnych emitowanych przez NBP. Należy więc, jego zdaniem, ze szczególną ostrożnością formułować przepisy prawa miejscowego i postanowienia regulaminowe, które mogą się przyczynić do eskalacji zjawiska wykluczenia transportowego poprzez wprowadzanie ograniczeń dokonywania zakupu biletu wyłącznie w formie bezgotówkowej.

Odnosząc się natomiast do sytuacji klientów sklepów, pamiętać należy, że nie ma przepisów, które zobowiązywałyby prowadzącego działalność handlową do przyjmowania płatności w formie gotówki, czy też w formie bezgotówkowej. Działa tu zasada swobody zawierania umów. Sprzedający jednakże powinien wywiesić informację o akceptowanych przez siebie sposobach płatności w widocznym miejscu, tak aby potencjalny klient mógł się z nią zapoznać przed rozpoczęciem zakupów. Wtedy taka oferta handlowa kierowana jest do tej grupy klientów, która zaakceptuje określone przez przedsiębiorcę warunki zapłaty. W przypadku odmowy dokonania transakcji gotówkowej przez sprzedawcę, konsument może przedstawić sprawę Państwowej Inspekcji Handlowej, która, jako organ kontroli legalności i rzetelności działań przedsiębiorców prowadzących działalność produkcyjną, handlową i usługową, chroni interesy i prawa konsumentów. Tak stanowi ustawa z dnia 15 grudnia 2000 r. o Inspekcji Handlowej (t. j. Dz. U. z 2024 r. poz. 312).

Dziękując za list, Rzecznik Praw Obywatelskich wyraża nadzieję, że powyższe wyjaśnienia zostaną przyjęte ze zrozumieniem.

Załączniki: klauzula RODO

Z poważaniem

Jolanta Florek

Ekspert

/-wydano i podpisano elektronicznie/